

## ДИСКУСІЙНА ПЛАТФОРМА 3

**Тематичні напрямки: соціальна взаємодія в умовах соціальних невизначеностей; соціальні та медіа-комунікації; соціологічна діагностика якості освітніх послуг застосування оціночних технологій в соціологічних дослідженнях**

**Артамонова Н.О.**

магістрантка спеціальності «Соціологія»,  
*Донецький державний університет управління, Україна*

### **СОЦІАЛЬНА КОМФОРТНІСТЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ: ОБГРУНТУВАННЯ ПОНЯТТЯ**

Наразі в Україні триває реформа «Нова українська школа». У вересні 2017 року ухвалено Закон України «Про освіту», який регулює основні засади нової освітньої системи. На черзі – ухвалення нового закону «Про загальну середню освіту», в якому буде більш детально розкрито зміни. Формула Нової української школи включає в себе 9 компонентів: новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві; вмотивований учитель, який має свободу творчості й розвивається професійно; наскрізний процес виховання, що формує цінності; децентралізація та ефективне управління; педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками; орієнтація на потреби учня в освітньому процесі (дитиноцентризм); нова структура школи, яка дає змогу добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя; справедливий розподіл публічних коштів, що забезпечує рівний доступ усіх дітей до якісної освіти; сучасне освітнє середовище, яке створює необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, освітян, батьків не лише в приміщенні навчального закладу [1, с.7].

Отже, одним з пріоритетів розбудови Нової української школи є формування безпечного, комфортного освітнього / навчального середовища. Йдеться про школу як простір повноцінного розвитку дітей в атмосфері фізичного комфорту, сприятливого соціального та психологічного клімату, що підтримує особистість, вчасно реагує на її потреби та з повагою ставиться до її особливостей [2, с.4].

Поняття «освітнє середовище» вивчали як зарубіжні (Дж. Гібсон, У. Мейс, Т. Менг, М. Турвей, В.А. Ясвін та інші), так і вітчизняні (Г. Балл, І. Бех, Є. Бондаревська, С. Максимова, О. Пехота, В. Рибалка В. Сєріков, С. Сисоєва та ін.) дослідники. За В.А. Ясвіним, освітнє середовище – це характеристика життя всередині освітнього закладу, система впливів і умов формування особистості, а також системи можливостей для розвитку особистості, які містяться у соціальному та просторово-предметному оточенні [2, с.9].

Інтегруючи психологічний, екологічний та інформаційний підходи до поняття «безпечне освітнє середовище», під останнім можна розуміти стан освітнього середовища, в якому: наявні безпечні умови навчання та праці, комфортна міжособистісна взаємодія, що сприяє емоційному благополуччю учнів, педагогів і батьків, відсутні будь-які прояви насильства та є достатні ресурси для їх запобігання, а також дотримуються права і норми фізичної, психологічної, інформаційної та соціальної безпеки кожного учасника навчально-виховного процесу. При цьому комфортність освітнього середовища більшістю дослідників розглядається вузько – як характеристика саме психологічної складової безпеки освітнього середовища, а саме, як оцінка емоцій, почуттів та домінуючих переживань у процесі взаємодії дорослих і дітей в закладі освіти [2, с. 10-11].

Ергономічний підхід до навчального середовища значно розширює уявлення про комфортність, використовуючи її як інтегральну оцінку за основними групами матеріальних та нематеріальних чинників, таких як: фізико-хімічні (температура, вологість, хімічний склад, фізичний стан та швидкість обміну повітря; освітлення, наявність шумів тощо); структури простору (розміри, форма, орієнтація елементів простору); час (тривалість та ритм впливу чинників середовища); техніко-естетичні (краса форм, ліній, забарвлення шкільного оснащення та обладнання, естетичне використання кольору, світла і музики, художнє оформлення наочних засобів навчання тощо); соціально-психологічні (взаємовідносини між однокласниками, загальна соціально-психологічна атмосфера в класі, організація позакласної роботи тощо). В результаті такої оцінки навчальне середовище може бути комфортним, відносно комфортним або екстремальним. Комфортне навчальне середовище забезпечує оптимальну динаміку працездатності, гарне самопочуття та збереження здоров'я суб'єктів навчального процесу. Відносно комфортним середовищем вважають таке, яке протягом певного часу забезпечує потрібний рівень працездатності та збереження здоров'я учителя та учнів, але викликає у них неприємні суб'єктивні відчуття та функціональні зміни, які не виходять за межі норми [3].

Як бачимо, і широкий і вузький підходи до розуміння комфортності освітнього / навчального середовища лише побіжно торкаються соціальної складової. За М. Вебером, соціальне – це орієнтація на іншого, на відповідну реакцію. Соціальне найбільш широко проявляється у нашому ставленні один до одного, до місця, яке ми посідаємо в суспільстві, а також до тих явищ, що відбуваються в суспільстві. Більш широкий вжиток в педагогічній практиці поняття «соціальна комфортність освітнього середовища», на нашу думку, дозволить більше уваги зацентрувати на соціалізаційних процесах та ідентифікації особистості, на усвідомленні суб'єктами навчання своїх статусних позицій та ролей, на моделях соціальної взаємодії.

Соціальна комфортність може також розглядатись як одна з характеристик соціального самопочуття. У такому випадку варто враховувати традицію вивчення феномену соціального самопочуття у вітчизняній соціології, зокрема підходи, в рамках яких під соціальним самопочуттям розуміється як інтегрована характеристика реалізації життєвої стратегії особистості, ставлення до оточуючої дійсності, суб'єктивної її сторони, або ж як «синдром свідомості», що відображає ставлення до взаємозв'язку між рівнем запитів і ступенем задоволення життєзначущих потреб. Як узагальнена характеристика адаптації людей до умов сучасного життя соціальне самопочуття складається з 3-х складових: внутрішнього стану людини (здоров'я, настроїв, відчуття щастя, оптимізму); оцінки зовнішніх умов (сприйняття власного стану); становища за нових умов [4].

Широкий вжиток поняття «освітнє середовище» в контексті освітньої реформи призвів до певного витіснення усталеного поняття «навчальна діяльність». Між тим, якщо перше поняття акцентує увагу переважно на умовах навчання, то друге, з точки зору діяльнісного підходу, розглядається як особлива форма активності особистості, спрямована на засвоєння (присвоєння) соціального досвіду пізнання і перетворення світу, що включає оволодіння культурними способами зовнішніх, предметних і розумових дій. На думку, І. Зимньої, в результаті навчальної діяльності відбувається вдосконалення, розвиток, формування учня як особистості завдяки усвідомленому, цілеспрямованому присвоєнню їм соціокультурного досвіду в різних видах і формах суспільно корисної, пізнавальної, теоретичної та практичної діяльності [5].

Таким чином, використання поняття «соціальна комфортність навчальної діяльності», на нашу думку, дозволяє узгодити нові методологічні виклики, поставлені освітньою реформою, з теоретичним доробком вітчизняної педагогіки та досвідом вітчизняних емпіричних соціологічних досліджень.

### СПИСОК ВИКОРИТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
2. Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища: методичний посібник. Київ, 2018. 56 с. URL:<https://mon.gov.ua/storage/.../bezpechnogo-osvitnogo-seredovishcha-140818.docx>
3. Ергономічне організування функціонального простору в школі. *Каранузова Н.Д., Зімниця Є.А., Помогайбо В.М. Основи педагогічної ергономіки: навчальний посібник.* Київ: Альма-матер, 2012. 192 с. URL: [https://pidruchniki.com/2008021536573/pedagogika/ergonomichne\\_organizuvannya\\_funktsional\\_nogo\\_prostoru\\_shkoli](https://pidruchniki.com/2008021536573/pedagogika/ergonomichne_organizuvannya_funktsional_nogo_prostoru_shkoli)

4. Соціальне самопочуття молоді. *Социология молодежи: учебник* / Под. ред. Р.В. Ленькова. Москва: Юрайт, 2015. 416 с. URL: [https://stud.com.ua/24377/sotsiologiya/sotsiologiya\\_molodi](https://stud.com.ua/24377/sotsiologiya/sotsiologiya_molodi)

5. Навчальна діяльність як вид діяльності. *Савенков А.И. Педагогическая психология: базовый курс*. Москва: Юрайт, 2014. 672 с. URL: [https://stud.com.ua/88936/pedagogika/navchalna\\_diyalnist\\_diyalnosti](https://stud.com.ua/88936/pedagogika/navchalna_diyalnist_diyalnosti)

**Батрак Д. А.**

студентка III курсу факультету управління персоналом,  
соціології та психології

*ДВНЗ «Київський національний економічний  
університет ім. В.П. Гетьмана», Україна*

## **СПІЛЬНЕ ТА РІЗНЕ: УКРАЇНА ТА ПОЛЬЩА**

Україна та Польща – дві країни які із давніх давен були та залишаються сусідами на географічній карті світу. Незважаючи на близьке розташування між ними завжди розпалювались проблеми різного характеру: релігійні, політичні, територіальної цілісності. Якщо звернути увагу на сьогоdnішній контекст: питання робочої міграції. Зважаючи на всі ці аспекти Україна та Польща має низку спільностей та відмінностей. Розглянемо актуальність запропонованої теми у декількох аспектах

По-перше, в період нестабільної політичної ситуації в Україні слід велику увагу приділяти саме сусіднім країнам: знати історію для того аби розуміти, які відносини існували між ними з формування територій для уникнення майбутніх конфліктів. По-друге, чи взагалі несе Польща вплив на українську культуру чи культуру окремих західних регіонів України. Та останнє – це найактуальніше, що має величезний вплив на формування економіки України та є її наслідком – це робоча міграція, адже все частіше у ЗМІ зустрічаються заголовки на кшталт «польська економіка повністю тримається за рахунок українців».

Отже, логічно буде розпочати з історії цих двох країн, а саме одного з періоду, а саме з періоду 17 століття – Національно-визвольна війна або Хмельниччина ( за правління Богдана Хмельницького). Тут причинами слугували політичні, релігійні та соціальні проблеми. По-перше, напередодні національно-визвольної війни в Україні не було своєї держави. Більша частина українських земель входила до складу Речі Посполитої, феодальне право якої відрізнялося особливою жорстокістю, а державні закони обмежувалися всевладдям магнатів і місцевої адміністрації. В українського народу фактично не було перспектив на повноцінний політичний розвиток за умови подальшого перебування у складі Речі Посполитої. По-друге, обмеження для українців у правах при обійманні